

Sbírka zákonů a nařízení státu československého.

Částka CXIX.

Vydána dne 31. října 1919.

Obsah: (Čís. 567 a 568.) 567. Zákon o lidových soudech pro trestání válečné lichvy (soudech lichevních). — 568. Zákon o trestání válečné lichvy.

Čís. 567.

Zákon ze dne 17. října 1919

**o lidových soudech pro trestání válečné lichvy
(soudech lichevních).**

Ustanovení všeobecná.

§ 1.

(1) Trestní řízení pro činy proti zákonům nebo nařízením, vydaným od počátku války k tomu konci, aby zásobování obyvatelstva bylo zabezpečeno a předražování zabráněno, přikazuje se zvláštním soudům lichevním.

(2) Vláda vyhlásí, na které trestné činy se vztahuje ustanovení odstavce prvního, a určí nařízením, které přestupky přikázané trestní pravomoci úřadů správních mají býti souzeny soudy lichevními.

§ 2.

Soudy lichevní zřizují se při každém soudě okresním a sborovém soudě první stolice, vykonávajícím pravomoc ve věcech trestních jako samostatná jejich oddělení. Ve velkých městech buď jich zřízeno podle potřeby několik.

§ 3.

Předsedy soudů lichevních jmenuje při okresních soudech prezident sborového soudu první stolice a při sborových soudech první stolice prezident sborového soudu druhé stolice, který jmenuje i potřebný počet ostatních soudců z povolání.

§ 4.

Řízení před soudy lichevními řídí se ustanoveními trestního řádu, pokud zákon tento nestanoví úchylek.

Řízení před soudy lichevními

a) o přestupcích správních.

§ 5.

Předseda soudu lichevního rozhoduje jako zástupce příslušného úřadu správního bez přisedlých v těch případech, kde řízení je přikázáno správním úřadům.

§ 6.

(1) Jde-li v takovém případě o čin, o němž učinil trestní oznámení veřejný úřad, důvěrník veřejného úřadu, kterého veřejný úřad soudu oznámil, nebo některá osoba uvedená v § 68 tr. z., podle svého služebního pozorování, může soudce bez předchozího řízení uložit trest příkazem trestním, shledá-li dostatečným trest vězení nejvýše jednoho týdne nebo pokutu peněžitou nejvýše pěti set korun, při nedobytnosti též trest vězení nejvýše jednoho týdne. S tímto trestem lze též spojit propadnutí zabavených předmětů potřeby nebo výtěžku jejich prodeje, pokud hodnota jejich podle ustanovených úředních cen nebo výtěžek z prodeje předmětů potřeby nepřevyšuje jednoho tisíce korun.

(2) Trestního příkazu nelze vydati, nesouhlasí-li veřejný žalobce s výší trestu, jež soudce zamýšlí uložit.

§ 7.

Trestní příkaz obsahují:

1. jméno, povolání a bydliště obviněného, nebo jiné označení jeho vylučující pochybnost o totožnosti,
2. označení trestního činu, jakož i kdy a kde byl spáchán,
3. jméno úřadu neb osoby, které učinily trestní oznámení,
4. trestní ustanovení, které bylo porušeno, a podle něhož byl vyměřen trest,

5. výměru trestu,
6. poučení o právu námitek a lhůtě k podání jejich,
7. označení soudu, který trestní příkaz vydal.

§ 8.

(1) Proti příkazu lze do tří dnů po jeho dodání podat námitku u soudu, který příkaz vydal.

(2) Nebyly-li námitky v téže lhůtě podány, budiž trestní příkaz vykonán; byly-li námitky podány včas, zavede se řádné řízení.

§ 9.

(1) Z nálezů vynesených soudcem jako zástupcem úřadu správního mohou veřejný žalobce i obviněný podat odvolání, o němž rozhoduje odvolací senát sborového soudu první stolice, složený ze soudce z povolání jako předsedy a dvou přísedících v řízení obdobném odvolacímu řízení ve věcech přestupkových.

(2) Odvolacímu senátu přísluší též rozhodovat o udělení milosti, bylo-li za ni žádáno.

b) o přestupcích soudních.

§ 10.

(1) O přestupcích jiných, nežli které příkázány jsou soudům jen v zastoupení správních úřadů, rozhoduje předseda soudu lichevního při soudě okresním, přibav dva přísedící.

(2) O odvolání proti rozsudku tohoto soudu rozhoduje odvolací senát při sborovém soudě první stolice, složený ze soudce z povolání jako předsedy a čtyř přísedících.

§ 11.

O řízení mandátním platí zde ustanovení § 6—8.

c) o přečinech a zločinech.

§ 12.

Řízení o přečinech a zločinech se koná před příslušným sborovým soudem první stolice, jenž rozhoduje v senátě, složeném ze soudce z povolání a čtyř přísedících. Jde-li o zločin, na nějž obžaloba navrhuje potrestání aspoň pětiletým trestem na svobodě, rozhoduje o věci soud, složený ze tří soudců z povolání a čtyř přísedících.

§ 13.

(1) Je-li podezření důtklivé, a jsou-li po ruce dostatečné důkazy, konejš se na pouhý návrh veřejného žalobce na základě trestního oznámení přímo hlavní líčení, ale jen tehdy, nenavrhuje-li veřejný žalobce potrestání trestem na svobodě aspoň pětiletým.

(2) Návrh veřejného žalobce obsahujíc určité označení trestného činu po stránce skutkové a jeho zákonné pojmenování.

(3) Při hlavním přeličení buďtež místo obžalovacího spisu přečteny trestní oznámení a tento návrh veřejného žalobce.

§ 14.

(1) Nelze-li hlavní přeličení hned provést, budiž konáno vyhledávání nebo vyšetřování podle ustanovení trestního řádu, avšak s největším urychlením.

(2) Propuštění z vazby na jistotu nemá místa.

(3) Námitky proti spisu obžalovacímu nejsou dovoleny, lze však podat stížnost zmateční proti rozsudku také z toho důvodu, že soud, před kterým se konalo hlavní přeličení, nebyl příslušný.

(4) Dospěje-li soud při hlavním přeličení k tomu názoru, že by bylo uložiti trest na svobodě delší pěti let, přeruší líčení a učiní opatření, aby hlavní přeličení se konalo před senátem sedmičlenným.

(5) Proti tomuto usnesení není opravného prostředku.

§ 15.

(1) V hlavním přeličení před sedmičlenným senátem musí obžalovaný míti obhájce.

(2) To platí též o veřejném roku, stanoveném na nejvyšším spudě ku projednání zmateční stížnosti v takovýchto případech.

(3) Porušení ustanovení odstavce prvního může býti uplatňováno ve prospěch obviněného jako důvod zmatečnosti.

Ustanovení společná.

§ 16.

(1) Jde-li o obvinění z přestoupení cen, uvedených v § 6 zákona ze dne 17. října 1919, č. 568 Sb. z. a n., nebo z předražování spáchaných zřízencem, zmocněncem, zástupcem anebo jiným orgánem podniku (§§ 20 a 24 uvedeného zákona), budiž obeslán majetník podniku k jednání v první stolici; jest oprávněn přednésti skutkové okolnosti, jež mohou míti význam pro posouzení věci, a činiti návrhy. Ručení buď vysloveno nálezem a nález odůvodněn.

(2) Majetník podniku může proti nález, jímž se prohlašuje jeho ručení, podat odvolání. V řízení pro čin trestný soudem může se veřejný žalobce odvolati, nebylo-li ručení vysloveno. Ohlášení a provedení odvolání a další řízení řídí se podle ustanovení trestního řádu o odvolání z výroku o trestu.

(3) Pokuty a tresty na penězích buďte na majetníku podniku dobývány podle ustanovení, platných o trestech peněžitých.

§ 17.

Ustanovení § 16 odstavce prvního a druhého sluší obdobně užiti v tom případě, je-li zřízenec, zmocněnec, zástupce nebo jiný orgán podniku obviněn z trestného činu, při němž lze uznati na ztrátu živnostenského oprávnění nebo na dozor na výkon živnosti, nebo hospodářství zemědělského (§ 19, odst. 4 zákona ze dne 17. října 1919, č. 568 Sb. zák. a nař.).

§ 18.

O tom, je-li cena zřejmě přemrštěná, rozhoduje soud podle volného uvážení všech okolností. Při posuzování této otázky budiž přihlíženo ke všem majetkovým prospěchům, jichž pachatel vedle ceny požadoval, sobě neb jinému dal poskytnouti nebo slíbiti. Jde-li o přečin neb o zločin, jsou berní správy a berní úřady povinny veřejnému žalobci a soudům k žádosti jejich oznamovati vše, co vědí o přírůstku majetku obviněného od začátku války.

§ 19.

Při hlasování mají přednost přisídící starší před mladšími. Soudcové z povolání hlasují po přisídících.

§ 20.

Odvolání může býti podáno též, pokud jde o vedlejší tresty a opatření, a není vyloučeno tím, že soud nepoužil mimořádného práva zmírňovacího nebo přeměňovacího.

§ 21.

(i) Přisídící uvedené v tomto zákoně jmenuje na dobu jednoho roku předseda lichevního soudu a to pro každé oddělení dvacetčtyři. Šest jich budiž vzato z obchodníkův a živnostníkův, šest ze zemědělců, šest z dělníkův a šest z osob s pevným platem. V obou posledních skupinách budiž vzato po dvou ženách. Pro každou skupinu buďtež jmenováni dva náhradníci, bydlící v sídle soudu. Jmenování děje se ve všech skupinách výběrem z osob, navržených odborovými organizacemi skupiny, o kterou jde, a není-li jich, politickými organizacemi těchto skupin. Není-li takových organizací, nebo nenavrhnou-li způsobilých osob do osmi dnů po vyzvání, jmenuje přisídící předseda lichevního soudu podle vlastní znalosti okresu, vybrav svědomitě vhodné osoby.

(a) Pro sborové soudy jmenuje přisídící a náhradníky týmž způsobem předseda sborového soudu, a to pro každé oddělení dvacetčtyři přisídící a osm náhradníků, bydlících v sídle soudu.

§ 22.

K úřadu přisídícího při soudech lichevních jest nezpůsobilý:

1. kdo jest mladší 35 let,

2. kdo neumí čísti a psát,

3. kdo nemá domovského práva v některé obci Československé republiky,

4. kdo nebydlí v obci pobytu aspoň rok, dále

5. kdo pro tělesné nebo duševní vady nemůže dostáti povinností přisídícího při soudech lichevních,

6. kdo není v plném užívání občanských práv,

7. ten, proti komu se vede trestní vyhledávání nebo vyšetřování pro zločin, nebo kdo jest obžalován pro trestný čin spáchaný z pohrutek zjištěných nebo jiných nečestných až do pravoplatného ukončení trestního řízení,

8. kdo odsouzením pozbyl volebního práva do zastupitelstva obecního, pokud toto vyloučení trvá.

§ 23.

(i) Za přisídící vybrány buďtež osoby vynikající počestností a poctivostí, jakož i rozhledem a znalostí osob i paněří místních, od nichž očekávati lze, že budou rozhodovati nestranně. Buďtež vybrány tak, aby rozděleny byly pokud možno po celém okrese a aby byly zastoupeny hospodářsky význačné a od sebe odlišné jeho části. Ze závodu, který má méně než sto zaměstnanců, nesmí býti ze zaměstnaných jmenováno přisídících více nežli jeden.

(a) Přisídící jsou vyloučeni a mohou býti odmítnuti z těchto důvodů, pro které sluší vyloučiti nebo lze odmítnouti soudce ve věcech trestních. Účastenství vyloučeného přisídícího v hlavním přelíčení jest důvodem zmatečnosti.

§ 24.

(i) Přisídící vykonávají úřad soudcovský toliko v hlavním přelíčení, a to v plném rozsahu.

(a) Každý přisídící vykoná při svém prvním úkonu soudcovském ve veřejném sedění přísahu do rukou předsedy.

(a) Předseda přečte tuto přísední formuli:

„Budete přísahati a slíbíte na svou čest a svědomí, že budete věrně plniti povinnosti přisídícího a že budete hlasovati podle svého nejlepšího vědomí a přesvědčení.“

(a) Potom každý přísahající podá předsedovi ruku se slovy: „Přisáhám a slibuji.“

(a) Přísaha přisídícím složená platí pro celou dobu jeho úřadování.

§ 25.

(i) Příjmuti a zastávati úřad přisídícího nebo jeho náhradníka jest všeobecnou občanskou povinností; nebyla-li splněna, buď nedbalému přisídícímu uložena předsedou soudu lichevního pořádková pokuta přiměřená jeho majetkovým poměrům, a nemá-li majetku, buď vyřčena ztráta způsobilosti k úřadu přisídícího na dobu jednoho

roku, v případě opětém budiž pokuta zdvojnásobena.

(e) Proti tomu má přisedící právo podati do osmi dnů námitky, o nichž rozhodne soud lichevní.

§ 26.

Přisedící, kteří nebydlí v místě soudu, mají právo na náhradu za cestu, nocleh a stravu. Přisedící, kteří se živí mzdou denní nebo týdenní, nebo jsou živnostníky, zařazenými do čtvrté třídy daně výdělkové, nebo zemědělci, rovnými jim výdělkovými poměry, obdrží náhradu ušlého výdětku. O výši její rozhodne předseda.

§ 27.

Senáty budtež předsedou sestavovány tak, aby polovina přisedících byla vzata ze skupiny dělníkův a osob s pevným platem; druhá polovice budiž vzata z ostatních skupin.

Stanné právo.

§ 28.

(1) Nabývá-li v některém okresu předražování takového rozsahu, že jest ohrožen veřejný pokoj a řád, může býti pro zločiny předražování podle zákona ze dne 17. října 1917, č. 568 Sb. z. a n., o trestání válečné lichvy, vyhlášeno stanné právo podle ustanovení platných v území, o které jde, k návrhu předsedy příslušného sborového soudu první stolice politickou správou zemskou ve shodě s vrchním státním zástupcem, na území kdysi uherském županem ve shodě s hlavním státním zástupcem.

(2) Návrh podá předseda sborového soudu první stolice, když se o tom usnese k návrhu některého senátu většinou hlasů sbor přisedících a soudců z povolání u lichevního soudu, o který jde, za přítomnosti aspoň polovice všech přisedících a aspoň polovice všech soudců z povolání. K této schůzi pozvatí nutno všechny naznačené soudce z povolání a přisedící.

(3) Řízení koná se podle ustanovení platných v území, o které jde, před stanným soudem, složeným podle týchž ustanovení.

Ustanovení závěrečná a přechodná.

§ 29.

(1) Vláda jest oprávněna stanoviti nařízením, že některé obvody se vylučují z působnosti tohoto zákona.

(2) Vláda určí nařízením, má-li tento zákon platiti pro území nepřevzaté ještě v době účinnosti tohoto zákona do správy republiky Československé.

§ 30.

(1) Zákon tento nabývá účinnosti sedmým dnem po vyhlášení, a to i při trestných činech,

spáchaných před tímto dnem, avšak po 28. říjnu 1918, pokud nedošlo k rozhodnutí první stolice. Na přestupky správní vztahuje se tento zákon, jen když byly spáchány za jeho účinnosti.

(2) Ustanovení tohoto zákona platí pro osoby občanské a vojenské.

§ 31.

Vykonati tento zákon ukládá se ministrům spravedlnosti, národní obrany a vnitra.

T. G. Masaryk v. r.

Tusar v. r.

Dr. Veselý v. r.

Klofáč v. r.

Švehla v. r.

Čís. 568.

Zákon ze dne 17. října 1919

o trestání válečné lichvy.

Článek I.

Ustanovení císařského nařízení ze dne 24. března 1917, č. 131 ř. z., a zákonný článek IV. a IX. z roku 1916, platný na území kdysi uherském, jakož i všechna jiná pravidla se zrušují, pokud odporují ustanovením tohoto zákona. Na místě jejich nastupují v platnost tato ustanovení:

Předměty potřeby.

§ 1.

Předměty potřeby rozumějí se v tomto zákoně movité věci, které slouží přímo nebo nepřímě k ukojení potřeb lidských a potřeb zvířat domácích.

Zatajování zásob.

§ 2.

(1) Kdo, nedbaje své povinnosti podati vysvětlení, úmyslně zatajuje úřadu zásoby předmětů potřeby, jež má neb uschovává, bude potrestán soudem pro přestupek vězením od čtrnácti dnů až do šesti měsíců. Vedle trestu vězení lze uložiti trest peněžitý do dvacetipeti tisíc korun.

(2) Kdo dopustí se uvedeného činu na zásobách, jejichž hodnota převyšuje pět set korun, potrestá se pro přečin tuhým vězením od dvou měsíců do jednoho roku. Vedle trestu vězení lze uložiti trest peněžitý do jednoho sta tisíce korun.

(3) Jestliže hodnota zásob převyšuje deset tisíc korun, potrestá se pachatel pro zločin těžkým žalářem od jednoho do pěti let, za zvláště přitěžujících okolností až pěti do deseti let. Vedle trestu na svobodě lze uložiti trest peněžitý do jednoho milionu korun.